

DEMOKRACIJA

Leto IX. - Štev. 5

Trst - Gorica 4. februarja 1955

Izhaja vsak petek

Nezaupanje ni osnova slovensko - italijanskega sožitja

V raznih listih in revijah je bila do sedaj objavljena že prava kopica raznih predlogov in načrtov za bodočo administrativno ureditev Tržaškega ozemlja in sosednjih italijanskih pokrajin. Nekateri pravijo celo, da jih je kar preveč in da so osrednje državne oblasti, ki bodo morale končno o vsem odločiti, v pravih škripcih, ker ne vedo, za katerega bi se odločile. Ni dvoma, da bi bilo enostavnejše in da bi Tržčanin prej dosegli uspeh, če bi se načelno vsi odločili za en sam predlog, katerega bi nato iznesli kot izraz svoje skupne volje. Toda je že tako, da se je treba o vsem najprej pogovoriti, šele nato lahko sledi skupni zaključek. Zda smotnejše v prvi stopnji tega razvoja. Ali bodo vsaj večinske in glavne tržaške politične skupine dosegle tudi drugo, je pa posebno vprašanje, o katerem je težko vnaprej reči, ali ga bodo znale rešiti.

Ni naš namen, da bi danes na tem mestu razpravljali o različnih pogledih na bodočo upravno ureditev našega področja, kakor so jih iznesli posamezni avtorji. Želimo pa opozoriti na način, kako se v teh predlogih izprepletajo pogledi na Slovence.

Več ali manj vsi priznavajo, da predstavljajo Slovenci v Trstu in okolici manjšino, katero je treba upoštevati. Videti je, da so londonski sporazumi vsaj to ugotovitev približali tako, da se jo ne more več zanikati.

A prav zaradi tega, ker živi na Tržaškem slovenska manjšina, katero so mednarodnopravno zajamčene določene pravice, menijo nekateri avtorji, da se Trsta in okolice nikakor ne bi smelo združiti z gorisko in vidensko pokrajino v eno samo novo autonomno pokrajino, kakor to predvideva italijanska ustava. V takšnem primeru bi namreč morali priznati podobne pravice, kakor so objubilje tržaškimi Slovincem, tudi slovenski manjšini, ki prebiva v ostalem obmejnem pasu na Gorškem, v Slovenski Benečiji in v Kanalski dolini. S tem bi se pa priznalo mešani narodnostni značaj vse italijanske vzhodne meje, in to je bajne nevarno.

Drugi avtorji izvajajo iz obstoječega stanja popolnoma nasprotni zaključek (n. pr. De Castro, bivši italijanski politični svetovalec pri Zavezniški vojaški upravi). Po njihovem mnenju prav sorazmerno številna slovenska prisotnost na Tržaškem italijansko upravno, da mora priključiti Tržaško ozemlje k večjim pokrajinam, z manjšim deležem slovenskih manjšin, tako da bi se tako pomen in vloga tržaških Slovincem nekoliko razporedila. Namesto 15 odstotkov, katere nam priznavajo v Trstu, bi Slovenci v združeni autonomni pokrajini Julijska Benečija - Furlanija, po teh trditvah, predstavljali samo 3-4 odstotke prebivalstva.

Osebovno protistojanje teh dveh stališč, kjer se Slovence enkrat uporabljajo za dokazovanje potrebe po samostojni tržaški autonomni pokrajini, drugič pa za dokazovanje potrebe po združitvi tržaškega ozemlja s sosednjimi področji, njihovih zagovornikov prav nič ne moti.

Lahko gremo še dalje. Podčrtavanje Slovencev se ne izčrpa pri čisto politično-administrativnih razglabljanjih, temveč igra veliko vlogo tudi pri obravnavanju gospodarskih vprašanj. Tu in tam naletite na avtorja in člankarja, ki odkrito priznava, da bi bila ena ali druga gospodarska ureditev tržaškega ozemlja dobra, toda, neče ne bi bilo Slovencev... Nevarnost, da bi se tudi naš tržaški element mogel ojačati, predstavlja že državno nevarnost, in sicer dobra rešitev zleči načelno v kos.

Tako utegnemo biti Slovenci (vsaj po vsem dosedanjem pisanju) v marsikaterem primeru vzrok, da se Trstu in njegovi okolici ne bo dala takšne upravne in gospodarske ureditve, kakor bi sicer odgovarjala koristim teh krajev in njegovega prebivalstva. S tem sicer nečemo reči, da bo to javno priznано, toda za vseni razglabljanji na italijanski strani — s prav rednimi izjemami — je vedno čutili, kako veliko vlogo igra še vedno nezaupanje do Slovencev, želja, da bi jih ne bilo.

Od tega pa do zapostavljanja in zatiranja je seveda samo en korak. V praktičnih primerih je potem težko reči, kje in s čem se je že ubralo to pot. Prav zaradi te nevarnosti pa mislimo, da je takšno gledanje naših italijanskih sode (Nadaljevanje na 2. strani)

Pred razčiščenjem na Vzhodu?

Vprašanje Formoze in nekih bližnjih otokov pred Varnostnim svetom

Kočljiv položaj na Daljnem vzhodu, kjer so komunisti začeli zasedati razne manjše otoke, ki so jih nacionalisti doslej držali v bližini celinske obale v prelivu med Kitajsko in Formozo, je še vedno vzrok mednarodne zaskrbljenosti. Komunistična Kitajska na eni in Združene države na drugi strani vztrajajo pri svojem stališču. Vel. Britanija nekako skuša posredovati in pripraviti Kitajsko, da bi sprejela pomirljive ameriške predloge. Sovjetska zveza se drži bolj v ozadju, a podpihuje Kitajsko. Zanj ni vendar nič bolj zaželenega kakor ameriško - kitajski vojni spopad na Daljnem vzhodu.

Tako so nekako porazdeljene vloge, ki jih pri tem vprašanju igrajo tri velesile. Vendar je napetost precej popustila. Razpravljjanje je namreč medtem prešlo na tla Združenih narodov. Novozelandski delegat in predsednik Varnostnega sveta, L. Munro, je že v soboto predložil Varnostnemu svetu zahtevo, naj bi preučili možnost ustavitve sovražnosti v ožini Formoze. V deklaraciji je rečeno, da gre za otoke v bližini kitajskega kopna, s čimer so očitno izključeni Peskadorski otoki in Formozo, ki so bolj oddaljeni. Za slednje so namreč Združene države izjavile, da jih smatrajo za sestavne člene v veri- gi svojega zunanega obrambnega pasu.

Postopek pa ne bi bil popoln, če se ne bi vanj vpletala tudi Sovjetska zveza. Ker je predlog novozelandskega delegata po svoji formulaciji izključil razpravljanje o Formozi, ali kaj takega vsaj ni izrecno zahteval, je Sovjetska zveza v nedeljo poslala Varnostnemu svetu poseben predlog za izredno sejo, ki naj sklepa umiku ameriških čet s Formoze in drugih ozemelj, ki pripadajo Kitajski.

V ponedeljek je nato zbral Varnostni svet, da razpravlja o teh predlogih. Sovjetski delegat je seveda takoj zahteval, da se s seji Varnostnega sveta odstrani zastopnik nacionalistične Kitajske. Njegovo mesto naj bi zasedel delegat komunistične vlade. Ostali stalni člani Varnostnega sveta so se pa te zahteve uprli. Nato so prešli na razpravo o dnevnem redu seje. Sovjeti so hoteli, da se najprej govori o Formozi, ki je jedro vprašanja, ostali člani pa so sklenili, da je treba najprej proučiti novozelandski predlog, ki je prišel prvič se nanasa na področje, kjer so vojne operacije že v teku. Stvar se je še bolj zapletla, ko je delegat nacionalistične vlade izjavil, da se protivi tako sovjetskemu, kakor novozelandskemu predlogu. Po izmenjavi mnenj so člani Varnostnega sveta sklenili, da sprejmejo na dnevni red tako sovjetski, kakor novozelandski predlog. Z 10 proti enemu glasu (Nacional. Kitajska) so nato še sklenili, da bodo najprej izprali razpravo o novozelandskem predlogu, z 9 proti enemu (Nacional. Kitajska) in enemu vzdržanemu glasu so nato še sklenili, da bodo najprej proučili novozelandski predlog.

Umesten predlog

Ameriški admiral D. V. Gallery je iznesel zanimiv predlog, po katerem bi že vnaprej odvzeli vsako učinkovitost raznim izsiljenim priznanjem in izjavam vojnih ter drugih ujetnikov, katere Sovjeti in sploh komunisti tako radi izkoriščajo. Njegov predlog ima pa še posebno dobro stran v tem, da bi preprečil in zmanjšal trpljenje tisočim ljudem, katerim skušajo totalitarni zaslisevalci — kakor je to pokazal korejski primer — »prati možgane«.

Kakor je že znano, so ameriške oborožene sile razdelile vsem svojim pripadnikom poseben priročnik z navodili, kako se uspešno branijo pred takimi zaslisevalci. Organizirale so celo posebne praktične kurze, na katerih so bili vojaški zaprti v posebno, točno po kitajskem in sovjetskem vzorcu urejena taborišča. Tudi postopek je bil takšen, kakor so ga opisali nekdanji ameriški vojni ujetniki. Toda po admiralovem mnenju vse to nima smisla. S tem se ne prepreči mučenja ljudi, temveč se jih le utrjuje, da bi ga zdržali. Pokazalo pa se je, da mnogi zahtevani napori niti takrat, ko vedo, da gte samo za poskus, ne držijo.

Admiral Gallery pravi, da razume in mu je žal za vojaške, ki so podpisali izjave o izmišljeni upora-

nili, naj glavni tajnik Združenih narodov povabi k razpravam Varnostnega sveta o Formozi tudi delegata Kitajske ljudske republike. To je Hamarsk'öld tudi storil.

S temi sklepi so ustvarjeni pogorji za široko in vsestransko razpravo o položaju na Daljnem vzhodu ob udeležbi zastopnikov vseh neposredno prizadetih sil. Nadaljnji razvoj je seveda odvisen od tega, ali bo komunistična Kitajska vabilo sprejela. Po odmevu v svetovnem tisku in izjavah obveščenih krogov bi lahko sodili, da bo zmagala trezna presoja in se majhne praske ob kitajskih obalah ne bodo razširile v velik požar. Posebno so k temu pripomogle Združene države, ki se niso uprle sovjetskemu predlogu, da se v razpravljanje vključi tudi vprašanje Formoze. Na drugi strani pa so pokazale tudi odločnost, ki je komunistom jasno označila nevarnost, kateri se izpostavljajo, če bi lok preveč na peli. Tako je n. pr. poveljnik VII. ameriškega brodovja, ki brani Formozo, dobil pooblastilo, da podvzame v primeru potrebe vse ukrepe, ki bi mu jih narekovale vojaške okoliščine.

Za zaščito reda in pravice

V trenutku, ko se toliko razpravlja o razpletu dogodkov na Daljnem vzhodu, kjer so udeležene tudi ameriške oborožene sile, je zanimivo vedeti, da so Združene države v svoji razmeroma kratki zgo-

govini že več kot 140-krat poslane svoje čete v tujino, da bi s tem zaščitile svoje državljane ali koristi.

Tako so ameriške čete že leta 1854 prvič stopile na kitajska tla, kamor so se ob raznih priložnostih kasneje vrnile še dvajsetkrat.

Leta 1864 so se ameriške oborožene sile izkrcale na Japonskem, da bi zaščitile svojega tamkajšnjega poslanika.

Leta 1871 je ameriška mornarica razrušila sedem korejskih utrdb, pri čemer je bilo ubitih 240 Korejcev. To je storila zaradi neprestanih napadov na ameriške ladje.

Leta 1900 je izbruhnila na Kitajskem tako imenovana »bokarska vstaja«. V nemirih so bili ubiti tudi ameriški misijonarji in ogrožena so bila življenja vseh evropskih diplomatov v Pekingu.

Leta 1903 so ameriške mornariške strelce odposlali v Panamo, kjer so ostali 11 let.

Leta 1904, ko so Maročani ujele ameriškega državljana, nekoga Perdicarisa, je takratni predsednik Združenih držav brzojavil poveljniku ameriškega brodovja: »Ali Perdicarisa živite ali Raisulija mrtvega.« (Raisuli je bil poglavar Maroka.)

Leta 1914 so ameriške čete zasedle Vera Cruz (v Mehiki), ker so mehiške oblasti protipravno a-retirale ameriške mornarje.

Kasnejši posegi ameriških čet v dogodke v tujini pa spadajo že v naš čas in so več ali manj znani.

Trst razmišlja - Reka dela

V Trstu se poklicani in nepoklicani strokovnjaki prerekajo o tem, kaj bi bilo treba ukreniti, da se naša luka pridobi čim več prekomorskega prometa raznih zalednih držav. Se danes si niso na jasnem, koga vse bi povabili na konferenco o tržaškem pristanišču, ali naj bi ustanovili tu popolnoma prsto cono ali pa samo obnovili predvojni »punto franco«. Konkurentje Trsta pa seveda izkoriščajo to neodločnost, ki izjiva pri tujih klientih negotovost, in skušajo pritegniti nase čim več tistega blaga, ki bi sicer šlo v Trst. Pred nekaj meseci smo videli kako narasla delež avstrijske prekomorske trgovine, ki gre skozi Hamburg in Bremen, podatki, ki jih je v svoji zadnji številki objavil beograjski tednik »Ekonomska politika«, pa kažejo, da se tudi Reka uspešno uveljavlja v tekmi za pridobitev srednjeevropskega tranzita.

Kolikor več avstrijskega blaga bo šlo skozi Reko, toliko manj ga bo šlo skozi Trst. In skozi Reko gre zadnja lada vedno več. Reka se namreč zaveda, da bodo v bližnjih letih končane normalno - tirne železniške proge, ki bodo zvezale veliki novi luki Ploče in Bar s Posavino, Bosno in Hercegovino, ozirno-

ma s Črno goro in Srbijo. V tistem trenutku se bo precejšen del jugoslovanske prekomorske trgovine, ki gre danes skozi Reko, preusmeril na ta južno-jadranska pristanišča. Zato se Reka ne zadovolji z rednim povojnim blagovnim prometom, kakršnega je dosegla lani (2.675.900 ton), temveč skuša že danes dobiti tuje kliente, ki naj bi stopostoma in sproti nadomestili bodoče izgube zaradi zmanjšanja jugoslovanskega tranzita.

Tako vidimo, da je Reka po drugo svetovni vojni komaj leta 1951 prvič zabeležila nekaj tujega tranzita. Bilo ga je samo za 2000 ton, toda že v letu 1953 se je ta količina povečevala in je dosegla 38.000 ton. Veliko povečanje je bilo doseženo tudi v letu 1954, ko se je mednarodni tranzitni promet skozi Reko povečal na 106.000 ton, medtem ko predvidevajo, da bo leta 1955 dosegel nad 300.000 ton. Tako bi se v zadnjih dveh letih postoril. Če dodamo k temu, da je Avstrija leta 1938 poslala oziroma dobila skozi Reko samo 36.420 ton blaga, pa že vidimo, kje smo. Reka se očitno na avstrijskem tržišču uspešno uveljavlja.

Kakor znano, imamo posebne mednarodne konvencije, s katerimi so železniške tarife v tržaškem zaledju urejene tako, da posamezne države ne bi mogle nekdanjega tržaškega prometa usmeriti na svoja pristanišča. Tako so tudi najnovejša avstrijsko-jugoslovanska železniške tarife za prevoz blaga za 4-8 odstotkov višje od tistih, ki veljajo za prevoz do Trsta, oziroma v zahodni Avstriji za prevoz do Benetk. Vkljub temu pa Reka le uspeva pritegniti vedno več avstrijskega tranzita, ki je bil lani očitno celo večji kakor pred prvo svetovno vojno.

Kako je to dosegla? Železniških tarif niso mogli samovoljno znižati, zato pa so reška špediterska podjetja ponudila Avstrijcem druge ugodnosti, s katerimi so več kot nadoknadila to razliko. Za tranzit skozi reško luko so izračunala skupne postavke, v katerih je vključeno poolnoma vse: železniški prevoz, pretovarjanje in luki, vskladiščenje in tudi ladijska tovarnina. Ze same po sebi so te postavke izračunane tako, da nižji stroški za luke manipulacije obilno kompenzirajo višje železniške tarife. Poleg tega pa so reška špediterska podjetja pri tem prevzela nase ves riziko morebitnega preokurnega ali nočnega in prazničnega dela pri pretovarjanju, riziko za morebitne zamude in slebo vreme. To so pa velike ugodnosti, ki ščitijo tujega klienta pred neljubimi presenečenji, ki so v vseh pristaniških precej pogosta.

Avstrijski trgovci seveda to upoštevajo in, kakor pravi »Ekonoms-

»Fronte dell'Indipendenza« (FDI)

je nastala leta 1945, ko nismo Slovenci imeli v Julijski krajini druge organizacije kot komunistična partijo za komuniste ter SIAU (Slovensko - italijansko antifešistično združenje) pod kontrolo prve kot nek purgatorij (čistišče) za vstop spokorjenih in očiščenih v raj komunistične partije. FDI ali, kakor se je slovensko imenovala »Fronta za neodvisnost«, je zastopala do mirovne pogodbe idejo samostojne države za vso Julijsko krajino in do pariške mirovne konference je zastopala stališče STO. To je bil začetek in konec njenega programa. Njen vodja, pok. Teodor Sporer, je vedno trdil, da mora »Fronta« za neodvisnost nad strankami. Ona ni hotela biti niti demokratična, niti komunistična. Šele potem, ko se bo uresničilo STO, da se bo odločila ali za demokracijo ali komunizem. Idejno je hotela biti tedaj brezbarvna, brez načelna in v gigantski borbi med dvema svetovnima idejama se ni hotela izreči niti za komunizem, niti proti njemu. V tej breznačelnosti je bila njena zmota in vzrok njenega neuspeha.

Ta njen neuspeh se je pokazal ravno v tem, da ni znala zbrati v kolikoli sebe onih širokih plasti tržaškega prebivalstva italijanske narodnosti, ker to prebivalstvo ni zapalo »Fronti dell'Indipendenza« zaradi njene politične breznačelnosti. Tržaški Italijani niso hoteli komunizma, niti stranke, ki ga odločno ni odklanjala. Niti niso hoteli

stranko, ki je hotela biti istočasno italijanska in slovenska, ker so bili proti »tratelancni mešanici« v političnih strankah.

Zato je pri občinskih volitvah leta 1949 italijansko prebivalstvo v ogromni večini, četudi je bilo za STO, glasovalo raje za demokristijane, socialiste in republikance kot za »Fronte dell'Indipendenza«, kateri so se sumili, da je tajno povezana s komunisti - titovci. Tako je leta 1949 prišla tržaška občina z vsem ogromnim aparatom v roke irendentističnih strank. In s tem je bila, kakor so pozneje dejstva pokazala, zapečaten usoda STO. Pri volitvah 1. 1952 je sicer »Fronte dell'Indipendenza« podvojila število svojih glasov, deloma na škodo komunistične partije, deloma, ker je del Tržčanov bolj čutil bližajočo se nevarnost za STO. Ali bilo je prepozno.

Od prvih časov je bil del tržaških Slovincem v »Fronti za neodvisnost« še od tedaj, ko ni bilo še Slovenske demokratske zveze in ko je bila Fronta edina nevtralna stranka, ki je sprejemala tudi Slovence med svoje člane. Mnogim Slovincem je prišlo tudi prav, ker je bila brezbarvna, t. j. niti komunistična, niti antikomunistična. Med Slovenci je bilo vedno in je še sedaj ljudi, ki imajo posebno nagnjenje k življenju dvoživk, češ, kdor je za indendentiste, se ne zameri niti komunistom niti demokratom, niti Italijanom, niti Slovincem. Tako je mogla »Fronta za neodvisnost« spraviti na svojo listo leta 1949 in 1. 1952 veliko slovenskih glasov. Svojem slovenskim volivcem pa ni privoščila niti enega zastopnika v mestnem svetu, tako da so bili vsi glasovi, oddani za »Fronto neodvisnosti« smatrani za izključno italijanske glasove.

Tudi Slovenci, ki so svojčas glasovali za »Fronto neodvisnost«, so postavljeni sedaj pred nov položaj. Danes STO ni več. Misli na oživotvorenje tega ozemlja, potem ko so vse velesile odobrile ali pozdravile londonski sporazum, bi bile neresno sanjarenje. Zato, kdor se danes v Trstu ogreva za neodvisnost STO, ko je bivša cona B trdnja v rokah Jugoslavije in cona A trdnja v rokah Italije, je podoben svetopisemskemu nevernemu Tomažu.

Kaj je danes naloga Slovincem na Tržaškem? Londonski sporazum in statut o manjšinskih pravicah sta nam pokazala pot: združiti se v slovensko, odnosno kakor pravi statut, v jugoslovansko narodnostno skupino, ki tvori od države priznano manjšino s pravicami do dela, do službe, do gospodarskih, kulturnih in socialnih organizacij, do šol, do popolne uporabe slovenskega jezika in do lastnih kulturnih domov. Od nas tržaških Slovincem, Hrvatov in Srbov je odvisno, kakšen ugled bo ta naša manjšina uživala pri javnih oblasteh, pri italijanskih faktorijih in v italijanski javnosti. Ta ugled si moremo sami zvišati in potencirati s svojo zdravno, realno politiko, s katero se izkazemo za trezne računarje z danimi možnostmi. Ne skakati prek jarkov, ki so v tem trenutku široki kot naš največji korak! Če bodo Slovenci, Hrvati in Srbi poveli pri revseske italijanskih strank, ne moremo pričakovati, da bo naša narodnostna manjšina imela ugled in vpliv, ki je nujno, potreben za doseg in ohranitev pravic, ki nam jih londonski statut priznava.

Zato potrebujemo prave, odkritosrčne povezave vseh Slovincem, pa tudi Hrvatov in Srbov. Potrebno pa je zdrav jedro. Potrebna je močna organizacija, ki bo to jedro tvorila. In to jedro tržaškega slovenstva in slovenstva ne more biti »Fronte dell'Indipendenza«, pa tudi ne kominformistična partija, niti italijansko - slovenska socialistična stranka titovcev, ampak samo organizacija vseh nas na pravi demokratski in narodni podlagi, ki spoštuje moralne vrednote in verske tradicije našega naroda.

Nedeljski »Corriere di Trieste« je prinesel vest, da so se združile »Fronte dell'Indipendenza«, »Blocco Triestino«, »Unione indipendentista« in »Lega giovanile del TLTE« v zvezo »Unione Triestina« in da je bil odvetnik Mario Stocca imenovan za tajnika nove zveze. Skupine, ki so stopile v zvezo, so ohranile svojo osebnost in svoje članke. S tem spojem z »Blocco Triestino« je »Fronta za neodvisnost« potrdila svojo izključno italijansko orientacijo. Naša gornja izjava, naslovljena na Slovence, so bila s tem novim dejstvom le potrjena.

Tito - Naser

Tito se slavnostno vrača s svojega potovanja v Indijo in Burmo. Vsako jutro se zanima, ali so dobili hrano leopardi, katere je prejel v darilo ter jih tudi milostno osebno krmi. Potem pridejo na vrsto kramljanja, predvajanja dokumentarnih filmov, katere so mu tudi poklonili v dar, in seveda državni posli. Pač prijetno življenje, za katerega bi ga vsaj te mesece zavdala vsak ameriški milijarder. Demovina pa medtem prosi za okrog svojih upnikov, naj ji vendar dovolijo, da odloži plačilo dospelih obrovkov svojih dolgov, prisiljena je, da moleduje za pomoč v hrani in drugem blagu. Takšna je domača stvarnost, v katero se zdaj vračata Tito in Ranković. Prvi bo v njej zopet prevzel tveganja diktatorja, drugi pa vlogo njegovega prvega policaja. Božični odmor bo zaključen.

A na vse je treba postaviti piko. Zanj bo poskrbel sestanek Tito - Naser. Egiptovski in jugoslovanski državni poglavar se bosta srečala v Suez. O čem se bosta dejansko pomenila, najbrž ne bomo zvedeli, poročilo o sestanku pa bo govorilo o skrbi za mir in neodvisnost.

VESTI z GORIŠKEGA

Italijanske notranje zadeve

Notranji položaj Italije je z raznih vidikov precej razgiban in zanimiv. Vlada stoji na stališču, da se komunistom ne sme nikjer pustiti. Zato jih z vsemi močmi oblast zasleduje, da bi jih zalotila pri kršitvi in zlorabi zakona. Ugotovljeno je, da imajo komunisti močne dobičkonosne zadruge, ki jim donosajo lepe vsote denarja. Ta jim služi za vzdrževanje stranke, tiska in propagande.

Borba proti komunizmu

Oblast skuša vzeti komunistom iz rok vse take vire dohodkov, kjer je za to potrebna državna koncesija.

Menimo, da bo oblast težko v svojem namenu uspeša, ker se niti ona ne more postavljati na stran kršilcev zakona, ki je za vse državljanke enak.

Komunisti sami so pred kratkim zborovali v Rimu in svoje razpravljane zaključili s poudarkom potrebe po notranji pomiritvi duhov in po sodelovanju vseh strank za blaginjo in napredek države.

To so seveda sladke besede, ki navadno skrivajo strup, kajti komunisti so mojstri v dalekosežnih napovedih in zahtevah. Zakaj zahtevajo danes pomiritve duhov in sodelovanje vseh strank, vedo oni sami! Verjetno so tak ukaz prejeli iz Moskve, kjer vedo, da se v Aziji okoli Formoze nekaj kuha. Ali pa jim trenutna notranja pomiritev služi za to, da se uspešneje pripravijo za kako ostro ofenzivo.

Na vsak način jih vlada dobro kontrolira in izgleda, da jim tudi precej uspešno jemlje teren izpod nog!

Na drugi strani beležimo tudi z dneva v dan vidnejši uspeh svobodnih sindikatov proti splošni italijanski konfederaciji dela, ki jo vodijo komunisti. To pomeni, da je z razumevanjem in podpiranjem potreb in koristi delavcev na gospodarskem in socialnem področju tekma in borba proti komunizmu možna in uspešna.

Vodstvo italijanskih komunistov samo je danes v krizi, ker se je senator Secchia, prepričan komunist trdnega in odločnega značaja, postavil proti Togliattijevi politični taktiki glede rekrutiranja pristav. Treba je iskati in sprejeti samo prepričane komuniste proletar-

Nezaupanje ni osnova slovensko - italijanskega sožitja

(Nadaljevanje s 1. strani)

ščanov v temeljih napačno in ja nasprotuje trajnim koristim države, v kateri skupno živimo.

Ne zaupavljani in z nezaupanjem obravnavani, temveč zado voljni in enakopravno upoštevani Slovenci bi morali biti cilj narodnostne politike v teh krajih. Zadolgoletne narodne manjšine, katerim niso sicer ugledni posamezniki na vsakem koraku dopovedovali, da so sumljivi državljani drugega reda, se nikdar niso ogrozile nobenih mej. Pač pa se je zgodilo obratno. Posebno slovenske nevarnosti ne bi smeli pretiravati naši italijanski soseščani, ki prvo dobro vedo, da predstavljamo manjšino nekaj deset tisočev v sicer narodnostno kompaktni državi 50 milijonov. Ob tem sorazmerju izgubi upravičenost in resnost vsako tolikokrat pretiravano poudarjanje, kako imenovane slovenske nevarnosti.

Dobro vemo, da v mednarodni politiki — in postopanje z narodnimi manjšinami spada načelno v to področje — ne igrajo vlogo sentimentalnosti. Prav zaradi tega bi se naši italijanski soseščani lahko zavedali, da zgodovinski trenutki morda še nikoli ni bil tako ugoden, da si Italija pri Slovencih pridobi svoj v času fašizma omajani ugled in spoštovanje. Danes vladajo v naši matični domovini razmere, ki niso za takojšnje prebivalstvo prav nič privlačne. Ali to naravnost ne vabi Italije, da bi tukajšnjim Slovincem dokazala, da v njenih mejah lahko boljše in urejenejši živijo? Če se takšna vera enkrat utrdi, potem traja. To nam dokazuje primer Švice in številnih drugih narodnih manjšin v Evropi, ki se ne čutijo zapostavljane.

Ali ne bi bilo pametneje obravnavati problema slovenske narodne manjšine, ki je ostala v Italiji, v tem duhu, ne pa v duhu sumničanja in nezaupanja? Nezaupanje ne more biti osnova narodnostnega sožitja. Skrajni čas je, da se to ugotovi in upošteva, posebno še, ko se tolikokrat poudarja, da so Slovenci doslej vestno izpolnjevali tudi tako težke državljanske dolžnosti, kakor je vojaška služba v vojnem času.

ce in ne tudi razne buržeje, ki la odvetnik Sotgiu, ki utesnejo zabresti v skandalozne afere ter s tem stranki škoditi.

Togliatti pa stoji na stališču, da je treba privabiti v stranko vsakogar, ki želi priti, zlasti intelektualce, ki imajo na široko maso nižjega sloja velik vpliv.

Spor se je zaenkrat zaključil z izločitvijo Secchie iz centralnega vodstva stranke. Poslali so ga v Milan kot glavnega voditelja tamšnje organizacije.

V nedeljo je tajnik demokratske stranke, Fanfani, govoril na zasedanju strankinega vodstva v Aostu in krepko poudaril voljo stranke za odločen boj proti komunizmu, da bi si demokristani zopet pridobili na zadnjih volitvah izgubljene glasove (okrog 2 milijona).

Nesoglasja v družini

Takoj so njihovi vladni zavezniki saragatovci postali pozorni in demokristanom očitali, da hočejo prevzeti politični monopol in doseči absolutno večino glasov na prihodnjih državnozbornih volitvah. Demokristani možnosti novih volitev ne zanikajo in s tem dokazujejo, da je današnja vlada in vladna koalicija precej šibka, ker ne razpolaga z zadovoljivo večino glasov.

V senatu so v torek 1. t. m. razpravljali o zakonu za izvolitev državnih zborov in izglasovali člen, po katerem bodo deželne poslance volili samo pokrajinski svetovlaci.

Zakon pojde še pred poslansko zbornico, vendar ni moč verjeti,

da bodo v tem oziru kaj spreminili.

To pomeni, da poteče tudi v tem oziru borba v glavnem le med komunisti in demokristani ter da manjšine nikjer v državi ne bodo mogle imeti v deželnih zborskih kakega zastopnika.

To je seveda zelo nedemokratsko!

Glede brezposelnosti beleži statistika dva milijona brezposelnih v vsej državi. Res nevarno število, ki kaže, da je Vanonijev osnutek zakona za integralno zaposlitev, katere smo dvakrat poročali, povsem nujna in neodložljiva zadeva.

Obtok denarja pa je dosegel izjemno število tisoč šest sto milijard lir! Medtem ko znaša državni proračun v dohodkih okoli dva tisoč štiri sto milijard lir, v izdatkih pa okoli dva tisoč sedem sto milijard. Z nekaj čez tri sto milijard lir primanjkuje!

Ne smemo zamolčati val škandaloznih afer, ki zadnje čase pretresa državo: od zadeve Montesijeve smrti do primera nemoralnosti odvetnika Sotgiu-ja, od tihotapstva z valutno, ki postavlja na zatožni klopi 160 obtožencev in zadeva kakih 60 milijard lir vrednosti, do korupcije v zavodu za upravljanje trošarine (INCIG). Tu je policija poznapila že kakih 75 oseb in verige še ni konec. Zapleteni so v to afero poslanci, podprefekti, župani, občinski tajniki, demokristani, komunisti in drugi. Vsi so podplačevali ali pa se pustili podplačati, da je le na natečaju zmaga določena stranka!

Obvezno zavarovanje posrednih obdelovalcev zemlje in živinorejcev

Kot smo že pisali, obvezuje zakon št. 1136 od 22. nov. 1954 zavarovanje lastnikov, najemodajalcev in užitarjev zemlje, ki jo navadno sami ali s pomočjo članov svoje družine obdelujejo, in tudi živinorejcev. Zavarovani pa so istočasno tudi vsi člani družine takih kmetov ali živinorejcev, ki so jim v breme.

Izveti so tisti posredni obdelovalci zemlje, ki so hkrati tudi polovinarji, koloni, soudeleženci, dninarji ali plačani na mesec, kateri so že vpisani v seznamih poljedelcev ter so že zaradi tega zavarovani.

Zakon smatra, da je vsaka družinska delovna sila zmožna 280 dni dela na leto. Zato pa spada v zavarovanje le tiste družine, ki si upa opraviti več kot polovico vseh na kmetiji ali v hlevu potrebnih dni dela v letu.

Lastniki, najemodajalci in užitarji zemlje, za obdelovanje katere je potrebnih manj kot 30 dni na leto, zakon od zavarovanja izključuje. Taki primeri pa pridejo v poštev z drugim morebitnim zavarovalnim zakonom.

Ponavljamo, da imajo gori imenovani lastniki, najemodajalci in užitarji, ki sami ali s pomočjo družine obdelujejo zemljo oziroma gojijo živinorejstvo, pravico do vsestranske zdravniške pomoči doma, v ambulanti in v bolnici ter tudi porodniško pomoč.

Od dneva, ko je zakon stopil v veljavo (14. dec. 1954), je teklo rok 45 dni, v katerem so se morali sestaviti imeniki vseh gori imenovanih lastnikov, najemodajalcev in užitarjev, ki sami ali s pomočjo družine obdelujejo zemljo oziroma gojijo živinorejstvo, pravico do vsestranske zdravniške pomoči doma, v ambulanti in v bolnici ter tudi porodniško pomoč.

Občinska vzajemna blagajna

Ta zavarovalni zakon kmetov temelji na sistemu vzajemne pomoči, zato predvideva občinsko, pokrajinsko in splošno državno vzajemno blagajno.

Zato pa stojé na čelu teh treh ustanov: občinski svet posrednih obdelovalcev zemlje in živinorejcev, pokrajinski in državni.

Po 45 dneh vstopa zakona v veljavo morajo biti občinski imeniki posrednih obdelovalcev zemlje in živinorejcev, ki imajo pravico glasu za izvolitev njihovega občinskega sveta, gotovi. Nato so skozi 15 dni objavljeni in vsakemu prizadetemu je dana pravica, da se v roku 20 dni pritoži na pokrajinsko komisijo za vpis ali pa proti vpisu.

Pokrajinski komisar odloči glede pritožb in nato razpiše volitve 15-

članskega občinskega sveta posrednih obdelovalcev in živinorejcev, ki se morajo vršiti v roku treh mesecev od dneva, ko je zakon stopil v veljavo, to je najpozneje do 14. marca t. l., ker je zakon stopil v veljavo 14. decembra 1954.

Točno do polne petega dne pred volitvami je čas za predložitve volilnih list v roke občinskega tajnika, ki mora izdati tozadevno potrdilo!

V roku osmih dni po volitvah se izvoljenci sestanejo, da izvolijo predsednika in podpredsednika.

Občinski svet posameznih obdelovalcev in živinorejcev izvoli iz svoje srede izvršni odbor petih članov: predsednika, podpredsednika in tri člana.

Izvršni odbor bo vodil krajevno zdravniško in farmacevtsko poslovanje; sestavljal proračune in obračune; odredil v upravnih zadevah, ki se bodo tikale vzajemne blagajne tudi v odnosu do vpisanih članov; odločeval v prvi stopnji o pritožbah članov, kar se tiče dolžnosti občinske vzajemne blagajne in sploh bo sklepal v vseh zadevah, ki mu jih predsednik predloži v razpravo.

Delovanje izvršnega odbora pa bo nadziral nadzorni odbor treh rednih članov in dveh namestnikov. Enega bo imenoval pokrajinski izvršni odbor, dva redna člana in dva namestnika pa občinski svet posrednih obdelovalcev in živinorejcev.

Gori imenovana občinski in tudi nadzorni odbor bosta delovala skozi tri leta, nakar ju bo treba obnoviti.

Vsaka občinska vzajemna blagajna posrednih obdelovalcev in živinorejcev se lahko razcepi v več takih blagajn, če tako sklene večina članov. Toda odcepljena blagajna mora šteti najmanj 100 članov, sicer se odcep ne more izvršiti.

Kjer pa v eni občini število vseh članov ne doseže 100 enot, se lahko združita v eno samo vzajemno blagajno tudi dve ali več občinskih blagajn.

Pokrajinsko vzajemno blagajno vodi pokrajinski svet 11 zastopnikov posrednih obdelovalcev in živinorejcev, ki jih izvoli skupščina predsednikov občinskih vzajemnih blagajn. Ta svet enajstih izvoli iz svoje srede predsednika in podpredsednika ter izvršni odbor, ki ga tvorijo predsednik, podpredsednik in še trije člani pokrajinskega sveta.

Sejam sveta prisostvuje tudi zdravnik, ki pa nima pravice glasu, ampak samo posvetovalna. Sejam pokrajinskega sveta pa prisostvuje samo zaradi posvetovalna tudi ravnatelj pokrajinske vzajemne blagajne.

Pokrajinski svet in izvršni odbor poslujeta za dobro treh let.

Novi proš stolnega kapitlja

Za novega prošta goriškega stolnega kapitlja je baron Codelli proti vsakemu pričakovanju imenoval msgr. Justa Soranzo, čeravno je več drugih konkurentov, med temi tudi nekateri prav potrebni, dva pa celo z naslovom doktorja teologije in doktorja prava. Msgr. Soranzo nima nobenega od teh naslovov. Med enakimi, pravi pravilo, mora odločitev pasti na nositelje doktorskega naslova.

Toda baron Codelli se je oziral, kot izgleda, bolj na svoj privilegij, ki mu daje pravico imenovanja prošta, kot pa na omenjeno pravilo.

Msgr. Soranzo izhaja iz mnogostevilne bogate furlanske družine, katere je deseti sin. Desetemu rojencu pripisuje slovenska narodna govornica velike in tudi čudežne zmoglosti!

S sedanjim imenovanjem ima pravico do užitka vse proštovne stavbe v ulici Mazzini, ki donosajo visoko najemnino. Prejmal bo tudi kakih 40 tisoč lir mesečne plače. Nekateri cenijo vse te dohodeke na približno milijon lir na leto.

Sovinarji, ki so bili na nogah, da bi ne bil imenovan kak Slovenec, so sedaj zadovoljni!

Delovni center v Gorici

V torek je pričel z delom novi delovni center, s katerim bodo popravljali ulice P. Diacono, Corsica in razširili pločnike na Tržaški cesti. Center vzdržuje država. Zaposlenih je 50 delavcev za 102 delovnih dni. Skupni stroški za mesec znašajo 4.170.000 lir. Se 4.192.000 lir pa bo potrošila občina za nakup materiala in orodja.

Naloge in delokrog pokrajinskega sveta so:

- pregledovati in sklepati o proračunu in obračunu v roku treh mesecev po zaključku vsakega poslovnega leta;
- sklepati o načinu dajanja pomoči zavarovalcem;
- odločevanje morebitnih dopolnilnih članarin za dopolnitev pomoči;
- dovoljevati nakup ali prodajo nepremičnin;
- sprejemati daritev in volil vzajemni blagajni;
- sklepati o dogovorih glede pogodb za oskrbovanje zavarovancev v meji pokrajine;
- sklepati v vseh zadevah, ki jih predsednik predloži svetu.

(1 - Se nadaljuje)

Frontaški tisk v zadregi in protislovju

Pretekli teden je »Demokracija« priobčila vest o frontaškem sklepu, da se sedanjega tajnika v Sovodnjah imenuje za stalnega. Pripomnila je, da ne gre za osebo tajnika, ampak za to, ker ne obvlada slovensčine. V tem je sklep kot tak nasproten našim jezikovnim pravilom!

Proti »Demokraciji« in tudi proti »Kotliškemu glasu«, ki sta oba omenjena frontaško nedoslednost ugotovila, se frontaški tisk hudeje in očita, da držita občinska sveta iz Steverjana in Doberdoba, izvoljena na listah Kmetško - delavske zveze, tudi italijanska tajnika!

Res, toda oba tajnika je tja posla prefektura, ne da bi ju kdo zahteval. Tako zna frontaški tisk lagati.

Vse kaže, da frontašem gre prav za sedanjega tajnika v Sovodnjah, če pomislimo, da so takoj po volitvah leta 1951 vneto in hrupno zahtevali slovenskega tajnika!

Tatovi pod ključem

Zadnje čase se je v Gorici pojavilo več primerov drznih vlomov.

Policija je sedaj prišla trojico krivcev, in sicer: Levna Gorjana živ. Venceslava, starega 19 let, Jožefa Tronkarja živ. Jožefa, starega 18 let in Marcela Brescia živ. Rafaela, starega 22 let. Pravijo, da so svoja zla dejanja priznali.

Razprava proti orožniku

V petek 28. januarja se je pred goriškim tribunalom vršila razprava proti nekemu orožniku, obtoženemu, da je lanj v Steverjanu pretepel domačina g. Skorjanca, in proti Skorjancu samemu pa zaradi pijanosti.

Po živahni razpravi, ki je traja-

GOSPODARSTVO

NA VRTU

Sredi februarja se lahko v zavetnih legah sejemo solato, radič, peteršilj, glavno solato za presajenje, ohrovt, t. j. vrzote, špinačo, korenček, česen in čebulo. Solato in radič sejemo kar na čez po gredi in sicer radič bolj gosto, solato pa bolj redko.

Na čez sejemo tudi glavno solato za presajenje, vrzote in peteršilj.

V vrste po gredi pa sejemo korenček, česen in čebulo, in sicer po pet vrst na gredico.

Po končani setvi seme z železnimi grabljami nekoliko pokrijemo, nato pa gredico z lopato potlačimo.

V tem času, to je sredi februarja, lahko še sejemo grah bolj pozne vrste, kot je SENATOR in TELEFON.

NA NJIVI

Ta čas lahko vozimo na njive gnoj, če z njim razpolagamo. Če zemlja ni preveč mokra, ga lahko tudi raztrosimo na čez in zaorjemo.

Ker gnoju primanjkuje fosforja, lahko na vsakih 1000 kvadratnih metrov potrosimo enakomerno 20 do 40 kg superfosfata. Hlevskega gnoja pa je treba 30 do 50 kvintalov na vsakih 1000 kvadratnih metrov površine.

GNOJENJE TRAVNIKOV IN DETELJISC

Večina naših kmetovalcev gnoji svoje travnike samo s superfosfatom, ki ga imenujejo BELI PRAH. Tako gnojenje s superfosfatom pa je preveč enostransko, ker rastline dobijo na ta način samo fosfor in ne tudi drugo potrebno hrano, kot so kalij, dušik in apno.

Važno je vedeti, da fosfor pospešuje tvorbo beljakovin, kalij donos škrob in sladkor, dušik pa povzroča bujno rase. Vse to skupaj pomnožuje pridelek. Zato mora umni kmetovalec gnojiti travnik in deteljiska z vsemi tremi gori navedenimi gnojili, skupaj pomešanimi.

Rabiti je 30 do 40 kg superfosfata, 10 do 15 kg kalijeve soli in 10 do 15 kg žveplenokislega amoniaka na vsakih 1000 kv. metrov površine. Namesto amoniaka lahko rabimo isto količino apnenega dušika. To zmes je treba takoj, ko se ohladi, potrositi!

Zelo dobro gnojilo je tudi BIA-MONJEV FOSFAT, ki vsebuje 47 do 49 odstotkov fosforja in 18 do 20 odstotkov dušika. Tega gnojila rabimo 15 kg na 1000 kv. metrov in mu dodamo še 15 kg kalijeve soli, ker ne vsebuje kalija.

Tako močno koncentrirana gnojila so uporabljiva v krajih, kjer je prevoz drugih vrst gnojila težek.

V novejšem času imamo tudi gnojila, ki samo vsebuje vse po-

trebne gori navedene snovi (fosfor, kalij in dušik). TRIFERTIL in druga taka gnojila je dobiti v kmetijskih konzorcijih, kjer dajejo tudi vsa potrebna pojasnila za rabo!

Gnojila je treba trositi na suho zemljo, ker nam sicer lahko travo že v kalij ožgejo. Ko gnojila potrosimo, moramo travnike pobranati s travniško brano, da se z zemljo spoji!

Državna pomoč za nakup semenskega krompirja

Za vsak kvintal semenskega krompirja italijanske sortirane vrste, ki ga kmetije hočejo kupiti, nudi vlada 1.500 lir prispevka. Kdor ga misli s tem prispevkom kupiti, naj izpolni posebno tiskovino, ki jo dobi na kmetijskem nadzornem uradu v Gorici ali pri podružnicah in v konzorcijih.

Nadzorni urad svetuje, da se kmetije prej dogovorijo pri Agrarnem konzorciju glede nabave takega krompirja!

IZ SLOVENIJE

KOMUNE V KRŠKEM OKRAJU

V Krškem okraju bodo ustanovili 5 komun. Tri so že teritorialno točno določene, in sicer sevnška, ki bo imela 16.500 prebivalcev, krška s 27.215 prebivalci in breziška z 28.157 prebivalci. Ostali dve sta senovška in kostanjeviška komun.

CENA POGREBOM

Z novim letom so v Ljubljani zvišali ceno pogrebu. Tako bo sedaj stal pogreb I. razreda 13.000 din, II. 10.000, III. 6.600, IV. 5.000 in V. razreda 3.500 din.

Ta pisana vrsta pogrebov kaj slabo dokazuje resničnost »brezrazredne družbe«, za katero se bori Tito komunistem. Niti v kapitalističnih državah nimamo tako bogate izbire! V nekem italijanskem mestu, katerega ne upravlja komunisti, so celo vpeljali ene same vrste pogrebov za reveže in bogatine.

BOSANSKI PREMOK

V rudnikih Bosne in Hercegovine so v preteklem letu izkopali 5.180.000 ton premoga. Zaradi velikih poplav lanske jeseni sta rudnik Ugljevik in Miljevina dala razmeroma malo premoga.

Umesten predlog

(Nadaljevanje s 1. strani)

bi povedal vsem pripadnikom ameriških oboroženih sil, da smejo, v primeru, če padejo v komunistično ujetništvo, podpisati vsako izjavo, ki bi jo komunisti želeli. Lahko nastopajo na radiu in tudi v televizijskih oddajah. Pričajo lahko, da so »reakcionarji« Zdrženih držav zastupili Lenina in Stalina; lahko rečejo, da je predsednik Zdrženih držav kapitalist, naveden vojnouhuškaški pes Wall Streeta; lahko dajejo miroljubne izjave in se obvežejo, da bodo po vojni ostali v objubljenih deželah na drugi strani železnega zastoja; lahko tudi podpisajo dolgoletne najeminske pogodbe za hiše v Leningradu in Moskvi. Zdrzene države bi torej morale dovoliti ujetim članom svojih oboroženih sil, da dajo komunistom vse, kar bi ti rabili za svojo propagando. Istočasno pa bi seveda Zdrzene države morale ta ukaz sporočiti Zdrženim narodom, in to s spremno izjavo, v kateri bi razložile, zakaj so ga izdale. Poudariti bi morale, da je vse izpovedi ujetih Amerikancev odsej imeti za navadne izmišljotine. S primerno propagando bi bilo treba s tem ukazom seznaniti vso svetovno javnost. Komunisti bi se nato samo osmešili, če bi se kdaj poskušali izkoristiti vojne ujetnike za svojo hujskaško propagando. S tem bi se doseglo dvojno: spodbilo bi se učinkovitost sovražne propagande, sonarodnjaka, ki so že tak v težkem osebnem položaju, pa bi se prihranilo veliko trpljenja.

Zdi se, da ima gospod admiral kar prav in da bi njegov predlog morale sprejeti tudi druge svobodoljubne države.

Mizarji kmetovalci podjetniki

Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in parkete nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST

Viale Sonnlino, 24

Kaj je socializem in kako se gradi? Bolno mesto Trst

(Glej tudi »Demokr.« 1, 2, 3, 4 t. l.)

5. Nova varianta gospodarske politike - komuna

Tudi nova gospodarska politika ni prinesla pričakovanih čudežev, kakor smo že ugotovili v zadnjih članku. Se prav posebno je odpravljala pri naporih planiranja. Komunistični gospodarski čarodeji so zato tudi to čarovnijo po dveh letih zavrgli. Novo varianto gospodarske politike so pričeli z uvajanjem v začetku l. 1954 z vrsto uredb. Dve sta zlasti zanimivi: uredba o skupnih dohodkih podjetij in njihovi razdelitvi in uredba o poljedelskih združenjih.

Po teh uredbah so tako nacionalizirana podjetja kakor poljedelske zadruge »gospodarska podjetja«, lastnine skupnosti, ki jih upravljajo delavski oziroma kmečki kolektivisti. Gospodarska podjetja nastajajo na pobudo odstopaj. V primeru neuspeha takih podjetij, vsaj teoretično, zaidejo tudi v konkurz. Gospodarska podjetja plačujejo skupnosti obresti na osnovna sredstva proizvodnje (kapital), prav tako kakor plačujejo komuni (občini) zemljiški davek. To je vsekakor najvažnejša značilnost novega ustroja. Obresti od glavnice se stečejo neposredno v nekaj splošni naložbeni sklad, iz katerega se dovoljujejo posojila na podlagi najugodnejših ponudb. Kredite prejema torej tisto podjetje, ki nudi najugodnejše pogoje.

Novi »instrumenti«

Osnovna državna oblast upravlja gospodarstvo s pomočjo novih »instrumentov« in ne več s posredovanjem osnovnih poročil. Nekateri teh »instrumentov« so: »stalni dohodki« (obresti kapitala in prometni davek, oboje pripada državi, in zemljiški davek, ki ga užiiva komuna) in davek na dobiček. Dobitki pripadajo v obliki davkov deloma federaciji in republikam (60 od sto), ostanek (40 od sto) pa si delita podjetje in komuna, vendar ima glavno besedo pri tem dobičku komuna. V novem ustroju je določen del medzastal, drugi del pa je spremenljiv in je zapaden v dobičku.

Komuna (občina; komunisti se radi spopirajo s tukjanki!) bi morala biti administrativno - gospodarska samoupravna enota. Vso državo bi razdelili na komune, ki bi obsegale tako mesta kakor vasi. V nekaterih republikah so že izdelali načrte za komunalno razdelitev. V celotnem ustroju bi komuna predstavljala osnovo, temelj upravnega in gospodarskega življenja.

Vsa ta nova varianta gospodarske politike je šele na začetku uvajanja. Tudi to - kakor vse številne prejšnje eksperimente - so pričeli uvajati brez stvarnih priprav. Ze ob prvem trčenju s stvarnostjo, zlasti v vprašanju nagrad, je doživela neuspeh.

Titov socializem - sovražni socializma

Ce nepristransko preučujemo povojni razvoj v Jugoslaviji, lahko ugotovimo, da je kljub velikim spremembam in umikom, ki so ji komunistični oblastniki izvršili od l. 1948 dalje, ostala vladavina nedotakljivo komunistična. Res je, da se je režim polagoma otresel številnih brezglavih sovjetskih posnemaj, posebno v planiranju in v splošni gospodarski politiki, vendar se s tem ni preobrazil v zaho socialistično vladavino. Nasprotno, doma je ostal skrajno sovražni in nestrpen vsaki zahodnosocialistični zamisli, saj to očitno dokazuje Džilasov proces. Na zunaj se pač z vsemi sredstvi priljubljuje socialističnim zahodnim gibanjem, ne zaradi ideoloških povezanosti, pač pa zgolj zato, da bi si popravil močno zrahljane kosti.

POD ČRTO

Anekdota o demokraciji

V Buenos Airesu je izšla 1. številka »Svobodne besede«, ki prinaša med drugim tudi naslednjo anekdoto.

Dalmatinski ribič Pero Polić iz Smokvica je napisal predsedniku Krajevnega ljudskega odbora, Marku, to-le pismo:

»Tovariš predsednik!

Tovariš Paško, Vicko in jaz se prepiramo, kaj je prava demokracija. Paško trdi, da to, kar imamo zdaj, ni demokracija. Vicko pa trdi, da smo jo že imeli, pa smo jo izgubili. Tovariš predsednik! Sporoči nam v znanje in ravnanje, kaj je demokracija. — Smrt fašizmu, svoboda narodu!«

Predsednik KLO, tovariš Marko, se je spomnil, da je pred mnogimi leti na volilnem shodu opozicijski govornik trdil, da je demokracija vlada ljudstva. Ker pa danes opozicija ni dovoljena, je bil

Desetletno komunistično eksperimentiranje je popolnoma sprevrglo socialno in gospodarsko podobo Jugoslavije.

Odstotek kmečkega prebivalstva se je znižal od 78,3 od sto l. 1933 na 64,5 od sto l. 1953 (50). Število delavcev (brez družin) se je dvignilo od okrog 374.000 pred vojno na 1.147.000 v letu 1953. Od teh je 517.6000 industrijskih delavcev in rudarjev (51). Ze sama ta primerjava nam zgovorno kaže, kako strahovito je padla delavska storilnost pod komunistično vladavino. Zanimiva je ugotovitev, da se je 5 milijonov 447 tisoč prebivalcev Titove Jugoslavije l. 1953 preživljalo na splošnozdruženem sektorju (nacionaliziranim in državnem), 1 milijon 530 tisoč na združenem (pred dekolektivizacijo) in komaj 9 milijonov 748 tisoč prebivalcev na zasebnem sektorju (52). Končno lahko še dodamo, da znaša število organov državne uprave (s svobodnimi polici in organi množičnih organizacij) 466.000 oseb (53)!

Sadovi industrializacije

V teku zadnjih sedem let (1947-1953) je režim vložil v industrializacijo države 1.300 milijard dinarjev. Od tega so največji del uporabili za industrijo (61 od sto) in promet in le neznaten del za poljedelstvo in druge naložbe (54). Vlada je z nasilno industrializacijo popolnoma zanemarjala poljedelstvo. Od skupnih naložb za industrijo so 85 od sto uporabili za težko industrijo (54). To je druga značilnost komunistične gospodarske politike. Končno je režim za isto obdobje zakopal 20-28 od sto celotnega narodnega dohodka v naložbe (55) in s tem odtegnil iz obtoke tisti del dohodka, ki ga v vseh urejenih državah normalno uporabljajo za kritje vsakdanjih potreb. Normala je veljala zgolj za partijsko in režimsko gospodo, zato je ta živila v izobilju, ko je ljudstvo stradalo. Če k temu dodamo, da je režim od l. 1949 dalje 12 do 21 od sto narodnega premoženja porabil za vojsko (56), potem te ugotovitve sliko samo še spopolnijo.

Kljub tako silovitemu posiljevanju jugoslovanskih narodov s komunističnega industrijskega naplivanja, je industrijska proizvodnja ostala daleč za obljubami in napovedovanji partijskih kričavev. Po nekkih preizkušanjih je znašal indeks industrijske vrednosti izdelave l. 1953 okrog 347 (1939: 100) (57), torej daleč od napovedovanj načrta, ki je predpisoval 494. Ce pa upoštevamo indeks obsega industrijske izdelave, ki ga navaja uredni Statistični letopis, znaša ta za l. 1953 komaj 183 (1939: 100), kar pomeni, da se obseg pri tako ogromnih naložbah ni niti podvojil v primerjavi z l. 1939 (58). Kaj bi s temi astronomskimi zneski ustvarila zasebna pobuda, tudi nestrokovnjaku ni težko uganiti. Se vedno pa ne obratujejo s polno zmogljivostjo številne industrije zaradi najrazličnejših vzrokov, največkrat zaradi kratkovidnosti in neizkušenosti gospodarskih šušmarjev. Poleg tega so čarodeji sami ugotovili v jugoslovanski industriji stalno padanje delovne proizvodnosti (59).

Poljedelska pridelava je v velikem zastoju. Čeprav je število celotnega prebivalstva naraslo za približno 7 od sto, mestnega pa kar za 73 od sto, je poljedelska pridelava pod predvojno višino. Tudi najmanjše vremenske neizgode so prave zaradi te nizke pridelave in zaradi velikega povečanja porabe, za preživljanje prebivalstva katastrofalne. V primerjavi s predvojnimi (1939: 100) pridelkom je znašal indeks za l. 1953: za pšenico 18, za žito 108, krompir 135, meso 89, mast 79 (60).

Ziviljenjska raven se z industria-

lizacijo ni povečala, pač pa je padla in stalno pada še naprej. Po uradnih statističnih podatkih, ki so seveda prikrojili redimskim propagandnim potrebam, je indeks stvarne mezde štirilanske družine v l. 1952 znašal 155 (1939: 100), l. 1953 pa 147. Indeks plač uradniške štirilanske družine je l. 1952 znašal 80 (1939: 100), l. 1953 pa 81. Je torej znatno manjši od predvojne ravni. Ti podatki pa so hudo oddaljeni od stvarnosti. Dejansko je stvar enostavnejša. Redni mesečni dohodki delavca, od katerih se preživlja štirilanska družina, znašajo 14.000 dinarjev (vštevši dodatke za dvoje otrok). Mesečni izdatki za tako družino pa so znašali leta 1953 16.776 din (61), avgusta 1954 pa so narasli na 22.054 din (62). Iz teh uradnih primerov je jasno, da delavec in službenec s svojimi dohodki ne moreta preživljati svojih družin. Mnogi si pomagajo z gospodarsko kriminalnostjo. Se v težjem položaju so dvočlanske družine in samci.

Vsa ta politika komunističnega režima je pripeljala do stalnega in vse večjega primanjkljaja v zunanji trgovini. Leto 1953 je Titova Jugoslavija zaključila z zunanjetrgovskim primanjkljajem v znesku 21 milijard 624 milijonov dinarjev (v tej vsoti niso upoštet zneski uvoza na račun gospodarske pomoči, ki je znašala 41 milijard 172 milijonov dinarjev) (63).

Komunistični eksperiment v Jugoslaviji je pripeljal državo tako v notranjem kakor zunanjem gospodarskem pogledu na rob propada. Nobeden razsoden človek ne bi mogel ugovarjati potrebi po industrializaciji po končani drugi svetovni vojni. Uvajati industrializa-

cijo s silo in šušmarsko, uganjati istočasno politično in socialno revolucijo, počenjat krvava hudodelstva nad živimi ljudmi in njihoviimi živimi medsebojnimi odnosi, to predstavlja najbolj krvavo pustolovščino, ki jo je zgodovina kdajkoli zabeležila. Ta pustolovščina je Jugoslavijo privedla v popolno gospodarsko zmedo, v siromaštvo in vse večjo odvisnost od tujine.

To bi bil torej tisti socializem, ki nam ga prinašajo »neodvisni« »Primorski dnevniki« in njegovi propagandni potniki, ki so se ga naučili graditi (seveda zgolj teoretično, med potniki ni nobenega poliklenega delavca!) v Titovi Jugoslaviji. (Konec)

M. K. (Naša Reč, št. 59 - 1954)

P R I P O M B E :

- (50) »Borba«, 9. 3. 1954;
- (51) »Statistički godišnjak«, 1954, str. 97; (52) isto;
- (53) »Rada«, št. 19;
- (54) »Borba«, 25. 8. 1954;
- (55) »L'économie yougosl.«, »Questions actuelles du socialisme«, št. 19-20;
- (56) Bogdan Črnobrnja: »Les problèmes économiques de l'Europe du Sud«, »Questions actuelles du socialisme«, št. 23, 1953, str. 131;
- (57) »Jugoslavien«, str. 254;
- (58) »Statistički godišnjak«, 1954, str. 162;
- (59) »Ekonomska politika«, 22. 7. 1954;
- (60) »Borba«, 9. 3. 1954;
- (61) »Statistički godišnjak«, 1954, str. 310;
- (62) »Rada«, št. 19;
- (63) »Statistički godišnjak«, 1954, str. 213.

OTOKA TRINIDAD IN TOBAGO

Prav gotovo ste že slišali o otoku Trinidadu, enemu največjih pomorskih oporišč, ki jih imajo Združene države v Srednji Ameriki. K Trinidadu spada še Tobago, majhen otoček v njegovi bližini. Oba ležita ob venezuelski obali in pravim Atlantskim oceanom ter tako tvorita strateški most med Malimi Antili in Južno Ameriko. Prvi otok, ki je skoro desetkrat večji od drugega, je dolg 75 km, širok pa 55. Na njegovi severni strani se dvigajo do 1000 m visoke vzpetine. Proti zapadu molita v morje dva polotoka, ki zapirata Parijski zaliv. Podnebje ni preveč vroče, je razmerno z otokovo širinsko lego.

Rodovitna vulkanska zemlja je privabila že v prazgodovinski dobi Indijance, da so se naselili na otokih. Bilo jih je malo, zato so tu živeli v miru do prihoda Kolumba. Tega so vetrovi zanesli, ko je bil na svojem tretjem potovanju v Ameriko, bolj proti jugu kakor kdajkoli prej. Tako se je 31. julija 1498 približal jugovzhodni strani otoka. Najprej je opazil na obzorju tri vrhove, zato je prekrstil ta otok v čast presveti Trojici. To ime je ostalo do danes.

Trinidad je bil zelo važna postojanka, zato so ga hoteli imeti vse države, ki so strelele za novimi osvojitvami na zapadu. Otok so poskušali večkrat zavzeti Angleži, Nizozemci in Francozi. Toda nikoli se jim to ni posrečilo. Ko je pa začela španska nadmočnost hirati, so jo druge države jemale posestev. Toda ne vedno brez srčitega boja. Glavno besedo pri osvojitvi je imela Anglija, ki si je pridobila skoro večino bivših španskih posesti. Ista usoda je doletela tudi Trinidad.

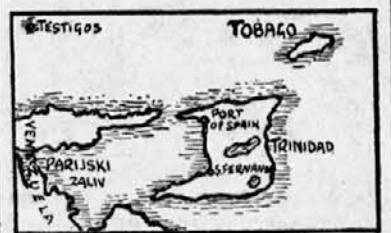
Tako je prišel Trinidad pod angleško krono, kjer je ostal do danes. Le med drugo svetovno vojno je Churchill dovolil, da so ZDA ba tovarišem v Smokvica, da imajo partija na razpolago dialektiko, te je ključ, ki ji pomaga, da zmaga pravo zadene. Toda samo vodstvo partije ve, kdaj nastopi »negacija negacije«. Zato je stroga partijska disciplina neobhodno potrebna.

Tudi drugi govornik je izjavil, da se s tovarišem politkomisarjem stoodstotno strinja. Nato je nadaljeval: »Jaz nisem teoretik. Dialektike ne razumem. Bojim se, da bi lahko zabredli v zmoto in skrenili s prave linije, če bi sami odgovarjali tovarišem v Smokvica, in bi potem svoje sedanje položaje in koristi izgubili. Predlagam, da prepusimo odgovor centrall, ki nezmotljivo razpolaga z dialektiko. Tako bomo z enim zamahom pobili dve muhi. Prvič: dokazali bomo, da se držimo demokratičnega centralizma, ne samo v besedah, temveč tudi v dejanjih, drugič: ohranili bomo svoja sedanja korita in položaje.«

Vsi člani OLO so prikimali tem pametnim besedam. Soglasno so sprejeli sklep: Zadeva se prepušča

zgradbe na Trinidadu pomorsko in letalsko oporišče.

Prebivalci Trinidada so prav gotovo najbolj pomešan narod na svetu. Prvi prebivalci, kakor smo že omenili, so bili Indijanci, ki so pa bili le redko naseljeni. Španci si niso prizadevali, da bi naselili otok, ker niso spoznali koliko koristi bi lahko imeli od poljedelstva. Le tu pa tam je prispel na otok kak belec ter se tam za stalno ustavil. Tako je bilo, ko je prispel José Maria de Chacón na Trinidad kot guverner leta 1787 samo 126 španskih, francoskih in angleških naseljencev. Španska uprava pa je tedaj spoznala, da bi lahko imela veliko dobička od Trinidada, ker

je otok zelo rodovit. Zato je vzpodbujala tuje in domačine, naj se naselijo na otok. Temu vabilu se je odzvalo precej ljudi. Ker pa evropski priseljenci niso hoteli delati na poljih in ker ni bilo dovolj Indijancev, da bi delali namesto njih, so začeli uvajati črnce. Tako je cvetela trgovina s sužnji, prebivalstvo pa se je začelo mešati. Dokler je veljalo še suženstvo, so bili črnci prisiljeni delati na posestvih. Takoj pa, ko je bilo suženstvo leta 1834 odpravljeno, je večina črncev odšla s kmetij in si iskala druge zaposlitve. Mnogo posestev je tedaj propadlo, in gospodarstvo se je začelo slabšati. Da bi nadomestili izgubo tako dragocene delovne sile, so Angleži, ker so bili gospodarji Indije, začeli uvajati In-

Pijanosti osvoboditve je sledilo iztreznjenje

Nemški dnevnik »Rheinische Posta« z dne 29. jan. prinaša pod gornjim naslovom od svojega dopisnika članek o Trstu, ki ga zaradi aktualnosti prinašamo v prevodu tudi našim čitateljem. V uvodu pravi članek:

Z naraščajočo zaskrbljenostjo pazujejo v Italiji gospodarski in psihološki položaj Trsta, odkar so zavezniki odšli. Italijani se pri tem ne strajo samokritike. Hladna diagnoza ugotavlja — po njihovi sodbi — da je Trst danes bolno mesto.

List nadaljuje: Pred kratkim je visok uradnik v Trstu izjavil: navdušenje nad italijanskim vkorakom je pozušilo zadnje ostanke energije mesta, ki je že 35 let izpostavljeno tako spreminjajoči se usodi. Po italijanskih napovedih je novi italijanski generalni komisar izdal sicer 80 dekretov, da bi Tržaško ozemlje včlenil k Italiji, vendar je vprašanje — tako zatrjuje italijanska poročila — če takisto upravniki ukrepi zadostujejo. Nekaj je bilo sicer storjenega proti nezaposlenosti, vendar je še vedno 15 tisoč nezaposlenih in 10 tisoč istrskih beguncem, ki so s svojim potlačnim razpoloženjem okužili vse mesto. Tudi med poslovnim svetom naj bi bilo nezadovoljstvo veliko, kajti po odhodu zavezniških čet so se kupčije močno znižale. V vseh krogih prebivalstva pa se širijo pritožbe nad prenatrpanim uvajanjem novih davkov, povišanjem cen tobačnih izdelkov in a-

vajanjem obvezne vojaške službe. Primanjkljaj v mestnem gospodarstvu vzbuja veliko zaskrbljenost. Najslabši pa so izgledi v luki. V januarju so izkrcali vsega 200.000 (80 od sto premoaga) in naložili komaj 50.000 ton. Okrog 1000 pristaniških delavcev je le deloma zaposlenih. Zmogljivost pristanišča, ki naj bi bilo »evropska luka«, ostaja neizkoriščena; do sedaj niso Italijani niti enega dela svojih prekomorskih prog usmerili preko Trsta. Z vzmeniranjem sledijo Tržščani avstrijsko-jugoslovanskim pogajanjem glede uporabe reškega pristanišča in avstrijsko-nemškim pogajanjem v Hamburgu.

Na mizi generalnega komisarja — tako vsaj zatrjuje rimski »Tempo« — se množi pritožbe in protesti. Vedno večje število nameščenecv in delavcev ostaja brez kruha. To bo rodilo resne politične posledice, piše imenovani list. Nevarnost »rdeče koalicije« je treba ocenjevati zelo resno. Vittorio Vidali, šef tržaške KLP, poskuša odkrito izkoristiti nezadovoljstvo in živčnost z ustvarjanjem neke »ljudske fronte«.

Značilno je pomanjkanje interesa italijanskih industrijskih krogov nasproti osvobojenemu mestu, ki prihaja do izraza prav v tem, do je moral generalni komisar v svojem obupu napisati vrsto pism na italijanska veleposojstva, da bi jih spodbudil za investicije na Tržaškem ozemlju. Do sedaj pa je prejel en sam odgovor.

G. R. Hocke

Prva ladja s to cenejšo delovno silo je prispela na Trinidad leta 1845, zanj pa leta 1917. Ti ljudje so ohranili svojo vero in običaje, sprejeli pa so angleščino za svoj jezik.

Trinidadska prestolnica Port of Spain, ki ima 100.000 prebivalcev, je važno prekoceansko pristanišče. Toda ladje, ki presegajo 30 tisoč ton, se morajo zadržati izven njega, ker je preveč plitvo. Razen tega je tudi zelo zastarelo. Leta 1913 je pristala v tej luki le ena 150-tonska ladja, ki je pripeljala vse potrebno za prebivalce Trinidada. Ko je odjadrala, je odpeljala s sabo ves trinidadski pridelek. Leta 1951 pa je pristalo 5213 ladij.

Industrija se bavi predvsem s predelovanjem tega, kar imajo doma. To je s pridelovanjem sladkorja in v rumu iz sladkornega trsa, s pridobivanjem boksita, s črpanjem in rafiniranjem petroleja ter s predelovanjem asfalta, ki ga črpajo iz asfaltnega jezera, najzanimivejše posesti Trinidada. Ni veliko, saj meri le 114 akrov in na nekaterih mestih je pokrito z vodo, ki se nabere ob deževju. Leta 1951 so izvozili iz Trinidada 450 tisoč ton te dragocene tekočine. S tem, da so odpeljali toliko asfalta, so znižali gladino jezera za celih 10 metrov. Toda ni se bati, da bi se tako kmalu izrabilo. V notranjosti ognjenika, v katerem leži jezero, so še ogromne zaloge, ki so se nabirale tisočletij. Pritisk v žrelu je še vedno velik in zato bruhla vedno nove množine asfalta. Gotovo bi bila vsaka država z močno industrijo zelo zadovoljna, če bi imela tako jezero.

Na Trinidadu je več rafinerij za čiščenje nafte, ki jo črpajo na samem otoku, ali pa jo uvažajo iz bližnje Venezuele Kolumbije ali celo iz Bliznjega vzhoda.

Druga važna panoga trinidadske-

ga gospodarstva je poljedelstvo. Največ pridelajo riža in sladkornega trsa. Leta 1949 so pridelali na 83.500 akrih 159.135 ton sladkorja. Toda do danes se je produkcija še povečala. Sedaj zelo široko polja na škodo gozdov, ki dajejo kokosove orehe in banane. Velik je tudi pridelek riža, ki ga pridelujejo na več kot 20.000 akrih. Tudi kakao gojijo v teh krajih. Njegovo pridelovanje je precej razširjeno, predvsem v severnih delih otoka. Vsi ti pridelki krijejo domače potrebe in mnogo ostane tudi za izvoz.

Tobago, »mali Trinidadov bratec«, kot ga nazivajo domačini, je manjši od svojega sosedu. Leži severno od Trinidada. Po odkritju je ostal nekoliko časa pod špansko oblastjo. Od leta 1666 do l. 1684 so se Angleži, Francozi in Nizozemci trikrat spopadli zanj. Končno je leta 1814 prišel pod angleško upravo, pod katero je tudi ostal.

Tobago je zelo lep in priljubljen otoček. Mnogo ameriških turistov pride vsako leto sem na letovišče, ker je kraj zelo prijeten. Po vsem otoku so raztreseni hoteli in igrišča. Da se tuji čimbolje počutijo, so hoteli opremljeni z vsemi mogočimi udobnostmi, čeprav morajo vse pripeljati do daleč.

Danielu Defoeju je otok tako ugajal, da ga je vzel za pozorišče Robinsonove tragedije, čeprav se je zgodba v resnici godila na nekem čilskem otoku iz skupine Juan Fernandez.

Glavno otočno mestce je Scarborough, ki je nastalo pred več kot 150 leti. Nedaleč od njega, na malem griču, s katerega je krasen pogled na pristanišče, so razvaline stare utrdb, ki pričajo o razgibani preteklosti tega otoka.

Na severni strani otoka leži približno 3 kilometre od obale majhen otoček, ki se imenuje Mali Tobago. Otok je nenaseljen, čeravno je zelo lep. Na njem živijo le ptice. Ta otoček je eno od dveh področij, kjer gojijo vse vrste tropskih ptic v odprti naravi. Prvo tako področje je na Novi Gvineji.

Sir William Ingram, ki je bil lastnik tega otočka, je leta 1909 prinesel 50 še negodnih pticv iz Indonezije. Spustil jih je na svobodo, da so lahko živeli v prosti naravi. Pozneje je prinesel na otok še mnogo drugih pticv, tako da je sedaj mali Tobago pravi muzej živih pticv. Ko je leta 1929 Sir William Ingram umrl, je njegov sin daroval otok tobagojski upravi pod pogojem, da skrbi za ptice. Vlada je sprejela in ukazala zasediti na otoku več vrst dreves, ki dajejo hrano pticem. Poskrbela je tudi, da dobiijo pticv dvakrat na teden čisto vodo. Na otoku namreč ni pitne vode.

Gotovo sta Trinidad in Tobago najbolj originalna otoka na svetu. Nikjer ni nerava obdarovala tako majhnih ozemelj s tako pestrim čudesi. Zato jih prav lahko smatramo za pravi zemeljski raj. F. M.

VESTI s TRŽAŠKEGA

Kominformisti in resnica

TRŽAŠKI PREPIHI

Kominformistično »Delo« od 22. januarja je napisalo kopico krivih trditve, ki vpijejo po odgovoru. Tako pravi »Delo«, da je sloja iz bratstvo med narodi temeljno »vodič komunistov«. To je ali groba nevednost ali prosta propagandna potegavščina. Od Marxa, Engelsa pa do Lenina in vsem komunistom za njim je bila in je ostala gonilna sila in končni cilj: brezkomunistna, neizprosnost svetovna revolucija z ognjem in mečem, s prevaro, silo in sovražstvom. Lenin je učil, da ne bo komunizem nikoli zmagal in nikoli osvojil človeških srca, dokler bo del človeštva živel v družbenem redu privatne lastnine in iniciative ter svobode poedince. Ravno zato, ker sta zasebna lastnina in svoboda človeka najučinkovitejša opozorila in privlačnost za človeški rod. Tedaj s komunistično svetovno revolucijo nasilno osvojiti ves svet, dotlej pa z železno zavezo zakrivati množicam pod komunističnim življenjem v »reakcionarnem«, t. j. svobodnem svetu! In ta svetovna borba z ognjem in mečem, s silo in prevaro in s podpiranjem brezmejnega sovražstva do dosedanjega družabnega reda in do vsega kulturnega sveta naj bi bila: »sloga in bratstvo med narodne«.

»Delo« očita »Demokraciji«, da provocira, izdaja »v svojem zastavljenem protitalijanskem šovinizmu«, ko je trdila, da taka mešana italijansko-slovenska enotnost in fratelanca, kakor jo širijo kominformisti in titovci in vsa taka fratelanca družina, ubija v slovenskem človeku narodno zavest. S trditvijo o »protitalijanskem šovinizmu« se je »Delo« omenilo s praporom ovadstva, ki izvira samo iz potvarjanja v »Demokraciji« napisanih resnic o pogubnih posledicah komunističnega bratstva in enotnosti za slovenski narod. In vsak pošten Italijan, ki je čital članke v »Demokraciji«, se je lahko prepričal, da v njih ni bilo šovinizma, še najmanj protitalijanskega šovinizma, ampak le svarilo in opomin slovenskemu ljudstvu. Svarilo, da naj odpre oči in da ne naseda na limanice kominformistov in titovcev, ki hočejo ukleniti slovenskega človeka v kominformistični voz s frazami o italijansko-slovenskem bratstvu in enotnosti ter s krivo propagando, da bodo Slovenci le s pomočjo italijanskih komunistov prišli do svojih narodnih pravic.

Naj »Delo« še tako povzdiguje v deseta nebesa fratelančno-kulturne krožke, nesporno je dejstvo, da ima vse tako imenovano komunistično kulturno delo med Slovenci v zamejstvu en sam cilj: širiti med Slovence tudi pod obliko kulture

munisti v Jugoslaviji sabotirali mobilizacijo Jugoslavije. Proti okupacijski vojski, ki je zasedala državo, so bili pasivni in brez odpora. Takrat sta bila Hitler in Stalin še zaveznika. Taka je bila v oni dobi borba komunistov za narod. Sele potem, ko je junija 1941 Nemčija napadla komunistično Rusijo, so jugoslovanski komunisti na povzgle Kominterne prešli v odpor proti okupatorju. Ogromne množice jugoslovancev v osvobodilnem gibanju niso bili komunisti, ampak narodno zavedni ljudje. Ali jugoslovanski komunisti, ki so šli skozi moskovsko šolo komunistične propagande in ki so imeli od vsega začetka pred seboj začetni cilj — podjarmiti Jugoslavijo komunizmu, so se takoj s svojo preračunljivo taktiko in obljubami najširše svobode in demokracije po končani vojni polastili vodilnih mest in komande v osvobodilni vojski. Tako se je dogajalo, da so bili že med vojno eliminirani iz vrst osvobodilnega gibanja, ki bi bili mogli postati po vojni nevarni komunistični samovladi. Osvobodilno vojsko je izvajal slovenski narod v zvezi z drugimi narodi Jugoslavije, ne pa komunisti, katerim je šlo le za zmago svoje partije. Ta

stran zgodovine osvobodilne vojne je še nepopolna in svet bo stmel, ko bo zgodovina izrekla svojo sodbo o tem poglavju.

In končno »Delo« zopet denuncira »naše slepo sovražstvo do italijanskega naroda«. Kako plitvi so ti ljudje, ki sodijo drugi svet le po komunistični morali. Naša borba proti komunizmu in njegovi propagandi med Slovenci ni borba proti italijanskemu narodu.

Mi demokrati smo daleč od vsakega sovražstva, ker nam ni sovražstvo do drugomislečega sočloveka ali drugega naroda propagandno sredstvo. Mi sovražstvo obsojamo, ker ponižuje, podvija in spreminja človeka v zver. Mi pa verujemo v človeka in v njegovo moralno vrednoto, ki se jih s sovražstvom ne more zastrupljati. Ako smo za ohranitev slovenskega naroda v zamejstvu in mu kažemo na pogubne posledice komunistične fratelance, ali je to sovražstvo nasproti italijanskemu narodu? In kdo nam očita danes to sovražstvo? Ali ne bi bili storili bolje, da bi bili o sovražstvu molčali, da ne prirogo govorijo kraske jame, v katerih je končalo tudi toliko italijanskih in slovenskih demokratov, ker niso bili komunisti.

Sestanek slovenskih županov in svetovalcev po sprejemu pri Palamarju

V nedeljo 30. januarja so poročali na sestanku v ulici Machiavelli 22-II člani, ki so bili sprejeti pri generalnem vladnemu komisarju. Bilo je navzočih okrog 35 občinskih svetovalcev iz županov. Predsedoval je Dušan Lovriha.

Iz poročil je izhajalo, da je generalni vladni komisar potrdil resen namen izvesti londonski sporazum in narodnostni statut. Le glede načina in časa izvajanja je dr. Palamara dal razumeti, da naj bi se statut polagoma stopnjevalo uveljavljati in da se vrše v Rimu pogajanja. Glede slovenskega jezika pri tržaških občinskih sejah bo odločila mešana italijansko-jugoslovanska komisija. Policiji so bila dana navodila, kako ima postopati pri zasliševanjih in poizvedbah. Dostojanstvo človeka in demokratska načela se morajo spoštovati. Glede krajevnih imen ter napisov ob cestah in v javnih poslopih izven tržaškega mesta je gen. vladni komisar priznal, da v smislu statuta imajo biti ti napis italijanski in slovenski. Spomenica je predlagala, da se naj imenuje število slovenskih uradnikov na vse položaje sorazmerno številu prebivalstva. Dr. Palamara je dejal, da je zaenkrat ustavil vsa uradniška imenovanja zaradi prenapolnjenosti uradov. Ko bodo natečajni zopet odprti, bodo lahko Slovenci konkurirali skupaj z italijanskimi prosilci. S tem odklonilnim stališčem se niso strinjali slovenski delegati.

Vsak delegat je poročal o predmetu, ki ga je iznesel pred gen. vladnim komisarjem: dr. Agneletto, dr. Drago Legiša, dr. Skerk, Fr. Gombač za Marino Bernetti in za sebe ter župan Terčon. Dr. Dekleva je pri poročilu o uradniškem vprašanju kritiziral dr. Agneletto pred gen. vlad. komisarjem, da naj se na izpraznjena mesta imenujejo takoj slovenski uradniki, ne da bi čakali na razpis natečaja. Dr. Agneletto je odgovoril, da je z ozirom na stališče vladnega zastopnika tega opozoril, da nimajo Slovenci niti pol od sto uradnikov v javnih službah; da ni prav, da mora slovenska mladina čakati na otvoritev natečaja in da naj se takoj poskrbi za imenovanje slovenskih prosilcev, vsaj na mesta, ki se izpraznjujejo; pri na-

tečajih pa naj se prizna proslcem z znanjem slovenskega jezika gotovo številko točk več.

Po debati so občinski svetovalci poveljali na znanje poročila delegatov. Pozblistili so se izvoljena delegacija, da nadaljuje začeto delo za čim prejšnjo izvedbo narodnostnega statuta; pozvali so občine, da prično izvajati točke statuta, ki spadajo v njihov delokrog ter so naročili delegaciji, da podvzame vse potrebne korake, ki jih smatra potrebne za doseg končnega cilja.

Konferenca o pristanišču

Veleposlanik v ministru za zunanje zadeve, Carandini, ki bo predsedoval konferenci o tržaškem pristanišču, je podal izjave, iz katerih lahko sklepamo, da bo konferenca verjetno sklicana že sredi tega meseca. Znano je, da so na konferenco povabili Avstrijo in Jugoslavijo, medtem ko se še niso odločili, ali naj povabijo tudi Češkoslovaško in Madžarsko. Tržaški gospodarski krogi, ki se zavzemajo za pritegnitev čim večjega prometa, so mnenja, da bi teh dveh držav ne smeli pustiti ob strani, čeprav je na drugi strani res, da je glavni tržaški klient Avstrija, daleč za njo Jugoslavija in šele nato sledita omenjeni dve državi.

Sklicanje konference je bilo dogovorjeno že ob priliki sklenitve londonskih sporazumov. Na njej bodo skušali sporazumno z zalednimi državami rešiti razna vprašanja prometa skozi tržaško pristanišče in vskladiati predpise mirovne pogodbe z Italijo, ki govorijo o tržaški prosti luk, s sedanjim dejanskim stanjem. Predvidevajo, da bo največ predlogov in zahtev stavila Avstrija.

OTOSKA MASKERADA

Na pustno nedeljo popoldne bo na sedežu SDZ v ulici Machiavelli 22-II maskerada — pustni ples za otroke. Pričetek ob 15. uri.

Postavitev šefa tiskovnega urada

Vladni generalni komisar dr. Palamara je po izvršeni reorganizaciji tiskovne in informacijske službe, ki jo je izpeljal prof. Renato Lefevre, načelnik oddelka za tisk pri predsedništvu vlade, imenoval za šefa tiskovnega oddelka generalnega komisariata dr. Cristana Ridomija.

Prepričani smo, da bo novi šef svoje važno vlogo na Tržaškem ozemlju izpolnjeval s polnim razumevanjem.

Občni zbor A. R. »Jadran«

V nedeljo 23. januarja je akademski klub »Jadran« sklical občni zbor članov. Na sporedu sta bili kot običajno najprej poročila dosedanjega predsednika in tajnika in s tem v zvezi debata med članmi. Diskusija se je kmalu skoncentrirala okoli vprašanja o sprejemanju novih članov. S tem v zvezi je padlo precej besed in mnogi so čitali prejšnjemu odboru, da je dan prej sprejemal ali odklanjal

»Socialistična higiena« in kraško mleko

»Primorski dnevnik« se je v Nabrežini spet enkrat pošteno uredal. Pri nas on in njegovi nanovo prepleškani »socialistični iniciatorji« nimajo sreče. O razpravi Pravilnika za prodajo mleka, na zadnji seji občinskega sveta poskuša aneodvisno glasilo SI prikazati v smešni luči vsebino in smisel obravnavanega Pravilnika. Med drugim trdi, da »podžupan zagovarja stališče in težnje Marzotta — italijanskega veleindustriala — na škodo domačih živinorejcev«.

V resnici pa vsebuje omenjeni Pravilnik splošne higienske predpise o razprodaji mleka, in v njem ni nikjer niti besedice o kakoli zapreki ali celo prepovedi prodaje mleka našim mlekaricam. Kakor vsi taki pravilniki, ima tudi ta namen, da zaščiti prodajo v korist potrošnikom, upoštevajoč pri tem potrebo po snagi in odgovarjajoči kakovosti proizvoda in posode, v kateri se mleko prodaja.

Pravilnika ni sestavila občinska uprava, pač pa je povzel po besedilu splošnega državnega zdravstvenega zakona, ki velja za vsa država. Cl. 10 Pravilnika predpisuje, da morajo biti posode za neposred-

no prodajo mleka potrjene od občinskih zdravstvenih organov. Posode morajo biti opremljene s pipico za odtok mleka. Ni dopustno odpiranje posod na grlu za nalivanje in merjenje. Res nam ni znano, če italijanski veleindustrialec uporablja take posode, reporterji »Primo dnevnik« bodo že vedeli...

Prav ta določila vzbujajo »Prim. dnevnik« poželenje po demagogiji, s katero poskuša s tipičnim podtikanjem monopolista Marzotta na škodo domačih živinorejcev, dvigniti verjetno isto moralo kraških kmetovalcev, ki so jo njegovi gospodarji na oni strani tako temeljito pomandrali.

Svetovalec Colja (socialistična iniciativa) je na seji predlagal komisijo, ki naj preuči zdravstvene predpise Pravilnika. Sestavljali naj bi jo »strokovnjaki«: Drago Legiša, dr. jur. J. Skerk in Jože Pahor. V komisijo seveda niso povabili, niti kot svetovalca, občinskega zdravnika dr. med. Starca. To je čisto v duhu graditve socializma, saj tudi v Titovi Jugoslaviji pred sodišči ne rabijo pravnikov, pač pa — »ljudoški volje«. Da bi rešili ugled občinskega sveta, so svetovalci SDZ predlagali, naj v komisijo sprejmejo še zdravnika, sami pa so komisijo odklonili, ker je nepotrebna in nepristojna, da bi razpravljala o higienskih in bioloških predpisih. Tako je »socialistična iniciativa« le dobila »delo«, s katerim lahko opraviči svoj obstoj. — Mor-da pa je Cl. le za barko...

Možganski prepihi

Pod naslovom »Kdo sem?« popisuje »Primorski dnevnik« z dne 29. jan. 1955 godbo učitelja in pisatelja X, ki ga je usoda od leta 1913 do leta 1955 premetavala od Rusije do Zahodne Nemčije. Prisegal je ruskemu carju, nemškemu cesarju, republikanski, fuhrerju in deželni vladni Severnega Rena. Nerešeno pa je — pravi učitelj — zame vprašanje: kakšne narodnosti sem? Kaj sem pravzaprav: 1) Rus, 2) Holanec, 3) Nemec, 4) nemški Rus, 5) Prus oziroma Svab, 6) Volksdeutscher, 7) Poljak?

Odgovorili bi mu takole: Če bi bil ene izmed sedem naštetih narodnosti, bi bil po modrosti urednikov »Primorskega dneva« žrtev »rasističnega gesla, katerega zločinski zgrešenost je dokazala zgodovina...« (»Primorski dnevnik« 28. jan. 1955, to je samo tri dni pred

gornjim popisovanjem). Ker torej ne more biti po »rasističnih geslih« niti Rus, niti Holanec, Nemec itd., je lahko samo FRATELANCAR. Breznarodnostnemu učitelju priporočamo torej, da se nemudoma vpiše med »socialistične iniciatorje«; ostal bo tudi tako le X, kakor so odborniki »SIS« v Nabrežini in Dolini. A propos: »SIS« ni nepomembni repek, za ospredje pa se bo že našla fasada.

»Ya«

Svoji k svojim!

Sovjeti so pred dnevi izpustili iz ujetništva nekdanjega nacističnega feldmaršala Schoenerja, ki je bil v tistih časih znan pod imenom »straž vzhoda«. Schoener je s soglasnostjo svojega fuhrerja, ki ga je obduoval in protežiral, puštošil po Poljskem in Ukrajini po vzorcih nekega Džingis-Kana. Stotil je vse, da bi se uveljavil kot neizprosnosti in najokrutnejši poveljnik druge svetovne vojne. Spadal je med tiste poveljnike, ki so največkrat brez potrebe žrtvovali na deset tisoče vojakov in pobijali na tisoče nedolžnih civilistov. Kakor vsi okrutniki, je bil Schoener izreden bojažljivec. Američani so ga zajeli v — civilni obleki. Goreči nacist ni imel poguma, da bi ob zlomu nacizma zaključil svoje življenje, ki mu ga je poklonil nacizem. Schoener pa je prav tako odličen boljševik, kakor je bil nacist, in zato so ga Sovjeti postavili za generala vzhodnonemške ljudske policije.

Pa ne za dolgo. Kar nenadoma so mu izdali potni list in ga poslali v Zahodno Nemčijo — na obisk svojcev. V Monakovem so nekdanjega feldmaršala množice nekdanjih vojakov pod njegovim vodstvom sprejele z ostrimi protesti in kamenjem. Zaščititi ga je morala policija. Komunistični tisk se nad tem seveda zgraža. Svoji k svojim!

S. Godina v galeriji Rossoni

Ze drugič se je predstavil tržaškemu občinstvu naš domačin Silvester Godina s svojimi deli v gmenjeni galeriji na korzu. Slikar Godina nima za seboj visokih slikarskih akademij in vse njegovo ustvarjanje je plod njegove občudovanja vredne energije in ljubezni do lepe umetnosti. Iz njegovih slik odseva nenavada ljubezen do narave, tako da njegova dela oddajajo občinstvo — posebno toplino, ki jo zna slikar tako mojstrsko viliti vanje. Zato so Godinove kreacije zelo priljubljene, in človek se rad povrne k njegovim slikam, iz katerih izžareva vsa umetnikova stvarjalna sila.

Zadnja razstava Godinovih slik pomeni velik napredek. Njegove slike nam predstavljajo žive prizore iz tržaške okolice in tržaškega zaliva. Posebno pozornost so vzbudile zlasti »Sončni zahod na morju«, »Vrt v cvetju« in »Stari studenec«.

28-LETNI MLADENIC, PRIMOREC, bivačev v Nemčiji, z dobrim zaslužkom, želi spoznanja s 17-25-letno gospodično za ženin. Stroške za pot, listine, potni list krije sam lahko tudi vna prej. — Naslov v upravi lista

Odgovorni urednik: Dr. Prof. ANTON DABINOVIC Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZDRAVNIK
Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU

ponovno sprejema v Barkovljah, ul. Cerreto 13, prtiličje, vsak dan od 15. do 17. ure. — Tel. 32-537.

ZOBOZDRAVNIK
Dr. STANISLAV PAVLICA
se je preselil v ul. Rittmeyer, 13 in sprejema od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure. Stev. telef. 31-813

Plesni večer za mladino

Na pustno soboto zvečer 19. febr. 1955 ob 21. uri priredi Slov. dobr. društvo plesni venček za mladino. Vstop proti vabilu.

le komunistično idejo. To je alfa in omega, začetek in konec vsega komunističnega delovanja med tržaškimi Slovenci, in to naj ve in zna slovenski narod. Je pa tudi nesporno dejstvo, ki ga je »Demokracija« pribila, da se čuti slovenski preprosti človek v mešanem italijansko-slovenskem okolju bolj tuj, nedomač, neenak italijanskemu tovarišu, ki je psihološko v njegovih očeh bolj prost, bolj razgiban in celo nekaj več, ker je član večinskega naroda. Kompleks, t. j. podzavestna misel in strah manjvrednosti, je dejstvo, ki kot mora tlačiti preprostega Slovence v mešanici družstvih in strankah. In tega dejstva ne bo izbrisalo niti »Delo«, niti »Primorski dnevnik«, niti vsa komunistična propaganda.

Dalje sprašuje »Delo«: Kdo je bil tisti, ki je branil svoj narod pred nemškimi in italijanskimi okupatorji, če ne predvsem prav komunisti? Dejstva pa vse drugače govorijo. Ko sta Hitler in Mussolini napadla Jugoslavijo in je bila Nemčija še zaveznica Sovjetske zveze, so jugoslovanski in slovenski ko-

Mladinski literarni natečaj

Slovenska prosvetna matica razpisuje literarni natečaj. Trije najboljše prispevki (novela, črtica ali pesem), ki naj ne obsegajo več kot ene kolone »Demokracije«, bodo nagrajeni in objavljeni v velikonočni številki. Prva nagrada 3.000 lir, druga nagrada 2.000 lir, tretja nagrada 1.000 lir ter pet priznavalnih nagrad v obliki knjižnega daru. Oceno prispevanj del bo izvršila posebna žirija.

Prispevke, v zaprti kuverti poslati na naslov: Slovenska prosvetna matica — Trst — ul. Machiavelli 22-II najkasneje do 15. marca t. l.

Nabrežinci čestitamo

Tudi Nabrežinci se pridružujemo ter pozdravljamo gospoda prečastitega Antona Gerbeca, župnika v Gaberjah, ter mu prav iskreno čestitamo k njegovi sedemdesetletni rojstni.

Bil je dekanski upravitelj pred drugo svetovno vojno v Nabrežini. Leta 1940 so ga fašistične oblasti pregnale iz Nabrežine v pregnanostvijo tja v Srednje na Kolovratske višine. Prečastiti gospod Gerbec je bil med našim ljudstvom zelo priljubljen. Prav pridno se je zanimal za vse potrebe svojih faranov v tistih hudih časih. Bil je tolažnik za vse preganjane, ki so bili žrtve fašističnega nasilja. Neustrašeno je ves čas gojil v cerkvi lepo slovensko cerkveno petje ter kljuboval raznim oblastnikom, ki so na vsak način hoteli preprečiti slovensko besedo v cerkvi. Vse naše ljudstvo ga je cenilo ter videlo v njem do brega, požrtvovalnega moža duhovnika, ki je ves svoj prosti čas porabil v korist svojim dragim ovčicam. Zanimal se je posebno za bolnike v občini ter jih pastirsko in dobrohotno obiskoval in tolažil. Njegova velika zasluga je bila, da je ves čas fašizma in vso dobo svojega službovanja v Nabrežini dala lepa slovenska cerkevna pesem v naši cerkvi.

Nestrpno smo pričakovali po vojni, da se vrne naš dragi prečastiti gospod Gerbec, ki je toliko trpel preganjanja, spet med nas. V pregnanstvu so mu vse požgali s hišo mevanjem.

MIHAEL JERINA

bivši obč. tajnik na Vrhniki
dne 22. jan. 1955 v 62. letu, starosti preminul.
Ohranili ga bomo v lepem spominu.
Vrhniki občani

PREDEN SE ODLOČITE ZA NAKUP BLAGA ZA MOŠKO OBLEKO, OGLEDITE SI NAŠIH 500 RAZLIČNIH VZORCEV

A. Pertol

TRST - TRIESTE
Via Giustiniana 22
Telef. 39-198

Postreženi boste dobro po najugodnejših cenah